

U dobrodošloj poplavi ljetnih filmskih festivala u našoj zemlji, od Motovuna do Vukovara, jedan od zanimljivijih celuloidnih happeninga ovih se dana (20.-25. kolovoza) održava u dalmatinskom gradiću Opuzenu. Ovaj međunarodni filmski festival, koji ove godine u Opuzenu doživljava svoje drugo izdanje, zanimljiv je ne samo po tome što će u šest dana na dvije otvorene i jednoj zatvorenoj pozornici biti prikazano oko 70 filmova hrvatskih i europskih autora (festival je otvoren filmom Igora Mirkovića "Noćni brodovi"), nego i po izboru statue koja će se pobjednicima dodjeljivati kao nagrada.

Naime, dok slični kulturnjački festivali za nagradne kipiće u pravilu biraju ideološki neutralne osobe ili umjetničke likove iz naše davne prošlosti ("Marul", "Judita", "Orlando"), organizatori Opuzen Film Festivala pobjednicima dodjeljuju nagradni kipić – narodnog heroja Stjepana Filipovića, kojeg su Nijemci objesili u Valjevu 1942. godine.

Da današnje mlade ljude u Hrvatskoj upitate tko je Stjepan Filipović, malotko bi znao. To neznanje je rezultat "kulturne kontrarevolucije" koju je HDZ poveo početkom 90-ih godina, čim je došao na vlast, pa je tako i opuzenski spomenik svjetski poznatom partizanu Stjepanu Filipoviću - rođenom Opuzencu i Hrvat - već 1991. odletio u ništavilo, a njegovo je ime izbrisano iz kulturne i historijske memorije Opuzena i Hrvatske.

Šokirani njemački oficiri

Po čemu je Stjepan Filipović svjetski poznat? Bilo je u Drugom svjetskom ratu mnogo istaknutih antifašista koje su fašisti javno objesili, ali ih nije bilo mnogo koji su u tom sudnjem času smogli snage da kliču antifašističkoj borbi, te da sipaju pogrde protiv fašista. Zapravo, moguće je da takvih heroja među europskim partizanima ima nemali broj, ali je slučaj Stjepana Filipovića jedinstven po tome što o njegovu herojskom držanju na stratištu svjedoči autentična fotografija: 26-godišnji mladić s partizanskom kapom i omčom oko vrata prkosno i ponosno širi ruke prema nebu te stisnutih šaka nešto više prema okupljenoj gomili.

S fotografije se, naravno, ne može čuti što Filipović u tom trenutku više, ali o tome nam govore svjedoci i povijesni izvori: Filipović u predsmrtnom času, s omčom oko vrata, kliče partizanskoj borbi, veliča Komunističku partiju, vrijeđa Hitlera i Treći Reich, te poziva okupljeni narod na

nastavak borbe protiv fašista.

Šokirani njemački oficiri - koji su javnu egzekuciju Stjepana Filipovića zamislili kao demonstraciju svoje moći i opomenu građanima Valjeva kako će proći svi koji surađuju s partizanima - shvatili su da im je Filipović svojim držanjem posve srušio koncepciju te su ga objesili 15 minuta prije predviđenog roka, a nakon toga njemačke okupacijske vlasti prestale su s javnim vješanjima partizana i antifašista na tlu Srbije, u strahu da će oni svojim borbenim govorima pod vješalima samo motivirati narod da se pridruži partizanskoj borbi.

Civilizacijska gesta

Upravo zbog toga herojskog držanja pred fašistima Filipovićeve se predsmrtna fotografija, u prirodnoj veličini, danas nalazi na ulazu u zgradu Ujedinjenih naroda na East Riveru, kao simbol antifašističke borbe koja je svijetu donijela slobodu. Ono čime se svijet ponosi, naši su "genijalci" 1991. devastirali, pri čemu ne samo što počinitelji toga fašističkog čina nikad nisu uhvaćeni, nego nije podignuta niti kaznena prijava.

Zato je dobro što je Opuzen Film Festival, pored filmsko-edukacijske, preuzeo i prosvjetiteljsku ulogu ispravljanja jedne 20-godišnje nepravde, pa će mladi opuzenski filmofili, osim uvida u suvremenu produkciju hrvatskih i europskih nezavisnih filmova, dobiti i uvid u sudbinu i posmrtno značenje njihova pokojnog sugrađanina Stjepana Filipovića.

U kratkom predstavljanju na webu organizatori Opuzen Film Festivala ističu da je njihov festival specifičan po tome što se hrabro bavi angažiranim temama i prikazuje nezavisne filmove europskih filmskih autora. I vraća civilizaciju na svoje mjesto, dodali bismo. Najpoznatiji Opuzenac - Nije to nikakva politički motivirana nagrada, nego smo tražili i razmišljali tko je najpoznatiji Opuzenac u svijetu, a fotografija Stjepana Filipovića stoji na ulazu u zgradu UN-a – kaže nam direktor opuzenskog festivala Augustin Zonjić, te nastavlja:

- Općinske vlasti su preklani maknule i ostatke njegova devastiranog spomenika, ali bi, koliko znam, spomenik uskoro trebao biti obnovljen i vraćen, prema odluci Ministarstva kulture o zaštiti toga kulturnog blaga. Među građanima Opuzena nismo imali nikakvih problema zbog naše odluke da nagradu predstavlja kipić Stjepana Filipovića, dapače; imali smo samo pozitivne reakcije jer smo se sjetili toga velikog Opuzenca – zaključuje Zonjić.

Vratite spomenik'

“Ponosan sam zbog ove nagrade. Naročito zbog njezine simbolike. Dobivao sam nagrade u životu, ne zanimaju me previše, no ovo priznanje (...) uz statu Stjepana Filipovića za mene je nešto strahovito vrijedno. Želim da se Stjepan Filipović i mnogi drugi spomenici vrijednim stvarima i ljudima koji su bili ukradeni, uništeni (...) što prije vrata na svoja mjesta, te da se time pobijedi užasni primitivizam koji je samo uvod u nešto gore, jer kada rušite nečiji spomenik, vi rušite ono što on simbolizira”, kazao je prošlogodišnji opuzenski laureat, mladi sarajevski redatelj Damir Janeček, koji je priznanje dobio za film “Kinofil”.

Prilikom dobivanja nagrade Janeček je zauzeo legendarnu pozu Stjepana Filipovića, na što je dobio ovacije opuzenske publike i mrgodne poglede predstavnika lokalne HDZ-ove vlasti, koja je 2010. godine uklonila i ostatke devastiranog spomenika Stjepanu Filipoviću, pod infantilnom izlikom da su “opasni za prolaznike”.